

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 480/2020
28.01.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у правној ствари тужиоца „АА“, чији је пуномоћник Радоје Стефановић, адвокат из ..., против тужених 1. Агенција за приватизацију Републике Србије из Београда, чији је правни следбеник Агенција за вођење спорова у поступку приватизације, Београд, ул. Теразије бр. 23, 2. Компанија „International CG“ за међународну и унутрашњу трговину, угоститељство и ваздушни саобраћај ДП – у стечају из Београда, ул. Владимира Поповића бр. 8, чији је пуномоћник Војислав Илић, адвокат из ... и 3. „NBGP PROPERTIES“ из Београда, ул. Краља Милана бр. 29/8, чији је пуномоћник Илија Дражић, адвокат из ..., ради утврђења, вредност предмета спора 12.500.000,00 динара, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 130/20 од 27.05.2020. године, у седници већа одржаној дана 28.01.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж 130/20 од 27.05.2020. године.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 130/20 од 27.05.2020. године потврђена је првостепена пресуда Привредног суда у Београду П 3460/18 од 19.09.2019. године којом је одбијено преиначење тужбе тужиоца учињено поднеском који је предао на рочишту 19.09.2010. године и одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је са продавца-друготуженог на купца трећетуженог с правом својине на Хотелу „Континентал“ у Београду прешла и обавеза омогућавања да тужилац оствари своје имовинско право утврђено правноснажном одлуком Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Југославије бр. Т-9/95 од 10.04.1996. године, што су тужени дужни да признају, а тужилац обавезан да првотуженом на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 948.700,00 динара, да друготуженом на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 263.250,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, те да трећетуженом на име накнаде трошкова парничног поступка

исплати износ од 881.250,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац је изјавио благовремену и дозвољену ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и због погрешне примене материјалног права.

У одговору на ревизију трећетужени је оспорио ревизијске наводе и предложио је да се ревизија тужиоца одбије као неоснована, а трошкове ревизијског поступка није опредељено тражио.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у границама прописаним чланом 408. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", 72/11... 18/20) и утврдио да ревизија тужиоца није основана.

Побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности. Нису од утицаја ревизијски наводи којим се указује да побијана одлука има недостатака због којих се не може испитати и да у истој нису наведени разлози о битним чињеницама, а чиме се указује да је одлука која се побија ревизијом захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку. Таква битна повреда не представља дозвољени ревизијски разлог предвиђен у члану 407. Закона о парничном поступку, због чега наводи ревидента у том делу нису од утицаја у ревизијском поступку. Неосновани су ревизијски наводи у делу којим се указује на то да је побијана одлука донета уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. ст. 1. Закона о парничном поступку, а у вези са члановима 199. и 200. Закона о парничном поступку. Поводом ових навода произлази да је тужилац у првостепеном поступку поднеском предатим на рочишту за главну расправу од 19.09.2020. године учинио преиначење тужбе истицањем додатног тужбеног захтева, а у односу на који нижестепени судови сматрају да у фази поступка у којој је то преиначење учињено није било целисходно да се преиначење дозволи. Садржина наведеног поднеска, насупрот ревизијским наводима, упућује да се не ради о прецизирању захтева, с обзиром да се ради о проширењу предмета тужбеног захтева за утврђење, односно промени његове истоветности. Код преиначења тужбе постоји овлашћење поступајућег суда да оцени целисходност за поступање по таквој тужби у циљу расправљања односа парничних странака и трајање парнице. Управо ове околности су биле предмет оцене нижестепених судова код учињеног преиначења тужбе. У вези са овим нејасни су наводи о томе да се битна повреда правила поступка на коју указује састоји у томе што му је ускраћена могућност да се изјасни о тужбеном захтеву по поднеску од 19.09.2019. године и у том погледу да образложење, јер би такву могућности имао уколико би било дозвољено расправљање по преиначеној тужби, а што није био случај.

Предмет тужбеног захтева односи се на утврђење да је са друготуженог, као продавца на трећетуженог као купца са правом својине на Хотелу „Континентал“ у Београду прешла обавеза омогућења да тужилац оствари своје имовинско право

утврђено правноснажном одлуком спољно трговинске арбитраже при Привредној комори Југославије бр. Т-9/95 од 10.04.1996. године.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је 12.10.1989. године закључио уговор о улагању средстава страног правног лица у основну организацију Хотел Београд Интерконтинентал у Београду, са GENERALEXPORT ООУП Хотел Београд Интерконтинентал, у циљу организовања касина у наведеном хотелу. Заједничко улагање извршено је по принципу 80% величине улога фирме тужиоца, као страног лица и 20% уложених средстава Хотел Београд Интерконтинентал. Уговор је закључен на 7 година од дана закључења, а уговорне странке су предвиделе да се сваки неспоразум, или спор који настане у вези са извршењем наведеног уговора, а који странке не могу решити међу собом, споразумом, решава у поступку и одлуком Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Југославије. Одлуком Спољно трговинске арбитраже при Привредној комори Југославије број Т-9/95 од 10.04.1996. године, а која је донета ради извршења наведеног уговора о заједничком улагању, утврђено је да GENERALEXPORT Дирекција Хотел Београд Интерконтинентал у Београду има обавезу да у хотелу отвори играчницу у року од 8 дана и омогући другој уговорној страни, односно овде тужиоцу, да исту користи у периоду од пет година, почев од дана отварања. Истом одлуком је одлучено и о накнади штете за време док играчница не ради и то у периоду од 01.04.1995. године до 01.04.1996. године. Решењем о извршењу Привредног суда у Београду 13 И 1914/96 од 07.06.2006. године, а које је донето на основу одлуке Спољнотрговинске арбитраже при Привредној комори Југославије бр. Т-9/95 од 10.04.1996. године, по предлогу тужиоца, као повериоца, против извршног дужника GENERALEXPORT Дирекција Хотел Београд Интерконтинентал из Београда, наложено је дужнику да омогући повериоцу да наредних пет година почев од дана отварања играчнице користи играчницу, омогућава свим лицима страним и домаћим лицима, осим лицима која нису навршила 18 година, и лицима која раде у играчници, несметан улаз у играчницу кроз главна врата постављање уклоњене рекламе и предаја повериоцу примерка кључа главних улазних и ротирајућих врата кроз која се улази у играчницу. Решењима истог суда 13 И 1914/96 од 28.05.2004. године, 03.12.2004. године, 25.05.2005. године, 28.10.2005. године, 29.12.2005. године, 09.02.2006. године, 16.03.2006. године, 06.07.2006. године, 24.10.2006. године наложено је извршном дужнику Компанији „INTERNATIONAL CG“ и Компанији GENERALEXPORT из Београда, да у року од 30 дана од дана пријема преписа решења, тужиоцу као повериоцу, омогуће остварење играчнице у просторијама Хотел Београд Интерконтинентал ради коришћења исте у периоду од наредних пет година, на исти начин као приликом одређивања извршења, а означеним решењима одређено је и спровођење новчаних казни и дужницима су одређиване нове новчане казне због непоступања по налозима извршног суда из наведених решења. Решењем 4 И 1914/96 од 10.03.2008. године, прекинут је поступак спровођења извршења, одређеног решењем о извршењу овог суда 13 И 1914/96 од 07.06.2006. године, до доношења одлуке о окончању реструктурирања извршних дужника Компаније „INTERNATIONAL CG“ и Компаније GENERALEXPORT из Београда. Уговором о продаји методом јавног тендера од 29.04.2008. године закљученим између Агенције за приватизацију Републике Србије и Компаније „INTERNATIONAL CG“ за међународну и унутрашњу трговину, угоститељство и ваздушни саобраћај Д.П. у

реструктурирању из Београда, као продавца, и „NBGP Properties“ ДОО из Београда, као купца, извршена је продаја имовине продавца, између осталог и Хотела „Континентал“, и то у виђеном стању, са свим правима и без терета, за продајну цену од укупно 148.800.999,00 еура. Решењем Вишег трговинског суда у Београду Иж 2996/08 од 26.11.2008. године, потврђено је решење првостепеног суда И 3100/08 од 15.10.2008. године, којим је одбијен предлог за извршење на основу извршне исправе - одлуке спољно трговинске арбитраже при Привредној комори Југославије број Т-9/95 од 10.04.1996. године, по предлогу овде тужиоца, као повериоца, против извршног дужника „NBGP Properties“ ДОО из Београда, јер не произлази да је обавеза на чинидбу из извршне исправе са дужника из извршне исправе прешла на извршног дужника означеног у предлогу за извршење. Пресудом Европског суда за људска права у Стразбуру од 30.03.2010. године, донете у предмету овде тужиоца и Милорада Мајкића, као подносилаца представке, против Републике Србије, утврђено је да је дошло до повреде члана 1. Протокола бр. 1 у вези са делимичним неизвршењем арбитражне одлуке - Одлуке спољнотрговинске арбитраже и решења о извршењу Трговинског суда И 1914/96 од 07.06.2006. године, док је преостали део представке проглашен недопуштеним.

На основу овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови налазе да је тужбени захтев неоснован. Полазе од тога да се у конкретном случају имају применити одредбе Закона о приватизацији, као *lex specialis*, у односу на општу одредбу садржану у члану 452. Закона о облигационим односима, с обзиром да се у конкретном случају не ради о преносу неке имовинске целине, сходно општим правилима о облигационог права, већ о преносу права својине у поступку приватизације (реструктурирања) сходно одредбама Закона о приватизацији. Сматрају да је тужиочево право утврђено означеном арбитражном одлуком од 10.04.1996. године и решењем о извршењу првостепеног суда престало, јер је туженом уместо права да му се омогући да отвори и користи казино (играчницу) у предметном хотелу, због неиспуњења уговора и неизвршења означене арбитражне одлуке, досуђена накнада штете, у виду измакле добити, за петогодишњи период од 01.04.1996. године до 01.04.2001. године и то правноснажном пресудом Трговинског суда у Београду од 27.06.2001. године која је преиначена пресудом Врховног суда Србије од 30.01.2002. године, у износу од 1.083.332,00 УСД (за период од 01.04.1996. године до 31.05.1998. године), као и у износу од 1.424.666,60 УСД (за период од 01.06.1998. године до 01.04.2001. године). Код чињенице да је тужилац обештећен за целокупан период за који му је одлуком спољнотрговинске арбитраже утврђено право на коришћење казина, нижестепени судови сматрају да је право тужиоца чије утврђење тражи у овом спору престало и у односу на трећетуженог. Сматрају да је садржина одлуке Европског суда за људска права бр. 123112/05 од 20.04.2010. године (Кин-Стиб и Мајкић против Србије), већ узета у обзир у поступку који је окончан доношењем пресуде Врховног касационог суда Прев 416/18 од 09.05.2019. године, јер је досуђивањем накнаде штете вршено отклањање повреде утврђене означеном одлуком Европског суда за људска права.

Према оцени Врховног касационог суда нижестепени судови су правилно оценили да није основан захтев за утврђење да су тужени у обавези да трпе извршења имовинског права тужиоца из Одлуке спољно трговинске арбитраже при Привредној

комори Југославије број Т-9/95 од 10.04.1996. године, односно да је таква обавеза са друготуженог на трећетуженог прешла стицањем имовинске целине – хотела „Контитентал“ у поступку приватизације.

Ревизијом тужиоца оспорава се изнето становиште нижестепених судова. По оцени ревидента у периоду након 2001. године, односно од 2004. до 2006. године је било донето више правноснажних решења о извршењу ради остварења права тужиоца из Одлуке спољно трговинске арбитраже при Привредној комори Југославије број Т-9/95 од 10.04.1996. године и решење о прекиду ових поступака до окончања поступка реструктурирања друготуженог, односно и у периоду након што би према мишљењу нижестепених судова престало право тужиоца по спорној одлуци. Сматра и да су тужени приликом закључења уговора о продаји хотела „Континентал“ од 29.04.2008. године били упознати са правом тужиоца на државину просторија казина, као и да је погрешно интерпретирана садржина одлуке Европског суда за људска права бр. 123112/05 од 20.04.2010. године (Кин-Стиб и Мајкић против Србије), јер наведена арбитражна одлука никада није извршена и у том погледу тужилац никада није престао да има својство оштећеног, при чему се накнада која је тужиоцу призната због повреде права за период од 1996. године до 2001. године не прихвата као потпуна. Указује и да је одлука коју побија заснована на погрешној примени члана 452. Закона о облигационим односима.

Врховни касациони суд не прихвата ревизијске наводе тужиоца.

Узимајући у обзир природу тужбеног захтева произлази да се предмет тужбе суштински односи на остваривање правне заштите тужиоца за утврђење прелаза његовог права да захтева испуњење уговора о улагању средстава од 12.10.1989. године са друготуженог на трећетуженог кроз пренос имовинске целине по уговору о приватизацији методом јавног тендера од 29.04.2008. године. Предмет оваквог захтева је могућност да инвестира и користи казино у Хотелу „Београд Интерконтинентал“ у Београду, а који објекат је био у власништву друготуженог и са којим субјектом је и био закључен споразум о заједничком улагању.

Како су парничне странке током поступка пред нижестепеним судовима прихватиле примену домаћег супстанцијалног права, као меродавног на решење конкретног спора, то се код захтева за испуњење уговора, сходно члану 262. Закона о облигационим односима, као претходно питање поставља постојање и ваљаност самог уговора на чије извршење је усмерена судска заштита. Предмет таквог уговора мора бити могућ у смислу члана 46. Закона о облигационим односима. Такво својство предмета уговора садржи двојност која обухвата фактичку и правну могућност. Могућност реализовања предмета уговорне обавезе може бити објективна (апсолутна) и субјективна (релативна), а према времену настанка разликују се првобитна (иницијелна) и накнадна (субсеквентна). Ако у тренутку закључења уговора немогућност извршења његовог предмета није постојала, тада уговор настаје и производи правно дејство све до њене појаве. Пошто се немогуће не може извршити, а циљ закључења уговора је управо његово извршење, произлази логичан закључак о правној судбини таквог уговора из члана 47. Закона о облигационим односима.

Субјективна немогућност извршења уговорне обавезе не ослобађа дужника од уговорне одговорности за штету. Одсуство извршења уговорне обавезе у потпуности покриће накнада штете и тиме се имовински положај странака у облигацији доводи у равнотежу.

Према стању у списима, тужилац и друготужени су били у пословном односу из уговора о улагању средстава од 12.10.1989. године чији је предмет био заједничко организовање казина у Хотелу „Београд Интерконтинентал“ у Београду, а поводом чијег извршења је тужилац према друготуженом исходовао Одлуку спољно - трговинске арбитраже при Привредној комори Југославије број Т-9/95 од 10.04.1996. године. Друготужени своју обавезу преузету уговором није извршио и арбитражној одлуци у потпуности, а тужиоцу у више поступака извршења наведене арбитражне одлуке није омогућено организовање казина у означеном објекту принудним путем. Оваква обавеза друготуженог не представља дуг имовинске целине – објекта хотела у којем је требало да буде према споразуму са тужиоцем организован казино, већ по правној природи односи се на захтев за извршење уговора, сходно захтеву из члана 262. Закона о облигационим односима. По извршеној продаји предметног хотела у поступку приватизације и закључењем Уговора о продаји методом јавног тендера од 29.04.2008. године извршење претходно закљученог уговора о заједничком улагању у виду уговором преузете обавезе друготуженог постало је немогуће. Обавеза извршења уговора из заједничког улагања представља резултат специфичног споразума тужиоца и друготуженог који подразумева трајан и сложен дуговински однос и међусобну увезаност испуњења кроз различите облике и врсте инвестирања за цео период трајања конкретног односа. Како и на који начин ће у крајњем случају бити реализовано улагање представљало је субјективну одговорност страна уговорница, овде тужиоца и друготуженог. Следи да се неиспуњење неновчаног улагања у заједничком послу од стране друготуженог не квалификује по правној природи као постојање дуга из члана 452. Закона о облигационим односима, а које би евентуално теретило непокретност коју је приватизовао трећетужени. У сваком случају пренос објекта хотела у поступку приватизације са друготуженог на трећетуженог специфичан је пренос имовине који подлеже засебним правилима којим се регулише поступак приватизације. Из ових разлога нису основани ревизијски наводи о погрешној примени члана 452. Закона о облигационим односима.

Имајући наведено у виду неосновани су ревизијски наводи о томе да тужиочево право по Одлуци спољно - трговинске арбитраже при Привредној комори Југославије број Т-9/95 од 10.04.1996. године није престало током 2001. године, јер су и након тога предузимане радње ради њеног принудног извршења. Другостепена одлука која се побија ревизијом узима у обзир да је тужиоцу досуђена накнада штете због неизвршења уговора о заједничком улагању, односно неизвршења Одлуке спољно - трговинске арбитраже при Привредној комори Југославије број Т-9/95 од 10.04.1996. године, све узимајући у обзир измаклу добит закључно са 2001. годином. Тиме се не указује да је у том тренутку тужилац изгубио права која проистичу из уговора, већ на то како ће бити остварена правна заштита поводом чињенице неизвршења конкретног пословног односа из арбитражне одлуке. По таквој одлуци право тужиоца поводом омогућавања употребе казина у Хотелу „Београд Интерконтинентал“ у Београду било

је ограничено на период од пет година. За овај период је тужиоцу судским одлукама на које се указује побијаном одлуком признато право на накнаду измакле користи управо због немогућности обављања делатности по арбитражној одлуци. Следи да тужилац не може остварити двоструку заштиту и то тако што би му се у складу са арбитражном одлуком омогућило обављање делатности у одређеном периоду, иако му је претходно досуђена накнада у виду претпостављене добити коју би остварио да је управо такву делатност обављао. Ограничавајући се на дејства саме арбитражне одлуке тужилац се избором накнаде штете одредио у погледу начина на који ће остварити правну заштиту поводом одговорности друготуженог за изостанак дужног чињења и истовремено одредио начин задовољења по арбитражној одлуци. Овим је исцрпео своја права по таквој арбитражној одлуци, а такав закључак не могу изменити ни радње предузете у извршним поступцима које је тужилац водио и коначни исход по њима.

Правилност закључка нижестепених судова не доводи се у питање ни делом ревизијских навода да су тужени приликом закључења уговора о продаји хотела „Континентал“ од 29.04.2008. године били упознати са правом тужиоца на државину просторија казина. Према стању у списима предмет прилога закљученог уговора односи се на постојање државине тужиоца над казином у хотелу, без квалификација у погледу основа за остваривање такве државине, док је истовремено предмет продаје по уговору био означени хотел са свим правима и без терета. На такав начин трећетужени, поред тога што је упознат са стањем државине на казину у оквиру хотела, није се сагласио са таквим стањем и нити је према уговору о купопродаји ступио у пословни однос у вези заједничког улагања који је претходно био закључен између тужиоца и друготуженог. Трећетужени свакако није био учесник поступка доношења предметне арбитражне одлуке између тужиоца и друготуженог. Накнадном парницом кроз захтев за утврђење не може се дејство такве арбитражне одлуке проширити и на трећетуженог, а на шта се суштински своди захтев по тужби у овом поступку.

Нису основани ни ревизијски наводи у вези примене одлуке Европског суда за људска права бр. 123112/05 од 20.04.2010. године (Кин-Стиб и Мајкић против Србије). Супротно овим ревизијским наводима, садржина наведене одлуке односи се на одговорност Републике Србије због неделотворног спровођења извршења предметне арбитражне одлуке уз квалификацију таквог поступања судских органа као повреде права на имовину из чл. 1. Протокола 1. Европске конвенције о људским правима. Последице ове повреде регулисане су досуђењем одређеног новчаног задовољења тужиоцу умањеног за остварени износ накнаде штете коју је примио у парници која је коначно окончана пресудом Врховног суда Србије од 30.03.2005. године. Одговорности Републике Србије по означеној одлуци Европског суда за људска права и одговорности друготуженог за штету су одвојене и морају се разликовати. Одсутво извршња арбитражне одлуке према условима који су у њој садржани били су узети у обзир приликом одмеравања досуђене измакле користи као накнаде штете, како је то већ претходно наведено, а чијом надокнадом престаје својство оштећеног на страни тужиоца. Адекватност висине накнаде по основу измакле добити досуђене у правноснажно окончаном судском поступку, насупрот ревизијским наводима, не може се изнова испитивати у поступку по захтеву за утврђење у овој парници. Следи да тужилац након тога даље нема легитимацију која би могла водити одговорности за

неиспуњење арбитражне одлуке у односу на друготуженог, а самим тим таква одговорност није се могла превалити ни на трећетуженог.

На основу изложеног, Врховни касациони суд применом процених овлашћења из члана 414. Закона о парничном поступку је одлучио у изреци.

**Председник већа-судија
Бранко Станић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић